

Het Heideblauwtje op het Kootwijksche Veld

Tekst:
Anko de Graaff

Het gaat niet goed met de vlinders die gebonden zijn aan heideterreinen in Nederland. Dit komt vooral door het verdrogen en vergrassen van veel van die gebieden. Door een goed beheer kan er echter binnen enkele jaren een duidelijke verbetering optreden. Dit is het geval op het Kootwijksche Veld in de Boswachterij Kootwijk/Loobos van Staatsbosbeheer op de Veluwe. De Heideblauwtjes (*Plebeius argus*) nemen hier de laatste jaren in aantal toe.

Honderd jaar

Volgend jaar bestaat Staatsbosbeheer 100 jaar. In die periode van honderd jaar is er veel veranderd op de Veluwe. In het midden van de vorige eeuw bestond het land-

Het Kootwijksche Veld, een onafzienbare heide.

FOTO: ANKO DE GRAAFF

schap rond het dorp Kootwijk uit uitgestrekte stuifzanden, heidevelden en eikenhakhoutbosjes. De specifieke vlinders van deze biotopen, zoals de Kleine Heivlinder (*Hipparchia statilinus*), het Heideblauwtje (*Plebeius argus*) en de Bosparelmoervlinder (*Melitaea athalia*), hebben toen waarschijnlijk nog in grote aantallen rondgevlogen. Aan het einde van de vorige eeuw is Staatsbosbeheer begonnen met het beplanten van de stuifzanden en heidevelden met grove dennen. Door deze maatregel is er veel leefgebied voor vlinders verloren gegaan. Na de jaren zestig zijn er geen stuifzanden en heidevelden

meer ontgonnen. Er is zelfs bos gekapt om meer wind in het zand te krijgen om op die manier het Kootwijkerzand te kunnen behouden.

Bos wordt heide

Een gedeelte van het Kootwijksche Veld, ca. 10 ha., is in 1960 beplant met Corsicaanse dennen. Begin jaren tachtig bleek het gehele vak ziek te zijn. In 1982 zijn alle dennen gekapt. Het hout is niet afgevoerd, maar versnipperd, zodat er een dikke laag humus ontstond. Na een paar jaar was het terrein veranderd in een grasland met Bochtige Smele. Omdat de rest van het Kootwijksche Veld ernstig aan het vergrassen was heeft Staatsbosbeheer in de jaren tachtig maatregelen genomen om dit tegen te gaan. Er zijn gedeelten geplagd of gemaaid. In 1989 is een gebied van 70 ha., waaronder ook het voormalige Corsicaanse dennenbos, op het Kootwijksche Veld afgerasterd om er koeien te laten grazen. Van mei tot oktober lopen er 10 volwassen koeien met kalveren in dit gebied. Om het effect van al deze maatregelen na te gaan, inventariseer ik sinds 1993 de dagvlinders in de Boswachterij Kootwijk/Loobos voor Staatsbosbeheer. Na lang zoeken vond ik in 1993 op het begraasde stuk een populatie Heideblauwtjes (locatie 1), ik telde 25 exemplaren. In 1995 ben ik ook eens gaan kijken op het gedeelte waar de Corsicaanse dennen hadden gestaan. Dit stuk bleek door de begrazing van de koeien te zijn veranderd in een zeer gevarieerd heideveld met veel Dopheide, Struikheide, polletjes gras en stukjes kale grond. Er bleek ook een populatie Heideblauwtjes te zitten (locatie 2). In tabel 1 staan de aantallen die ik de laatste jaren op beide locaties heb geteld.

Tabel 1.
Aantallen waargenomen
Heideblauwtjes op het
Kootwijksche Veld.

Aantallen Heideblauwtjes op het Kootwijksche Veld

Datum	Locatie 1	Locatie 2
22-07-1994	11	
02-07-1995	40	61
03-07-1996	2	
31-07-1996		112
11-07-1997	51	132

cribraria), Roodbandbeer (*Diacrisia sannio*), Metaalvlinder (*Adscita statites*), Nachtpauwoog (*Pavonia pavonia*) en de Heideringelrups (*Malacosoma castrensis*) op het Kootwijksche Veld voor. Er is overigens in de Boswachterij Kootwijk/Loobos nog een populatie Heideblauwtjes: in de buurt van Radio Kootwijk.

Het Heideblauwtje doet het goed op het Kootwijksche Veld.

FOTO: ANKO DE GRAAFF

Summary

Up till the 1960s it was common practice for the State Forestry Service to plant conifers on the heathlands in the Netherlands. As a result, heaths and sand-dunes disappeared and with them the characteristic heathland butterflies like the Tree Grayling (*Hipparchia statilinus*), Silver-studded Blue (*Plebeius argus*) and Heath Fritillary (*Melitaea athalia*). In the past couple of decades, a change of management in the way of tree-felling, mowing and grazing has restored the original biotope. On the heath of the Kootwijksche Veld (province Gelderland) this improved management has led to an increase in the number of Silver-studded Blues.

In het voorjaar van 1996 is een gedeelte van het Kootwijksche Veld gemaaid. In dit deel bevond zich ook de populatie van locatie 1. Ik heb die zomer slechts twee exemplaren geteld op deze plek. Vorig jaar bleek dat de populatie zich heeft verplaatst naar een plek, ongeveer 100 meter van de oude locatie die door de begrazing geschikt is geworden. Het lijkt erop dat een combinatie van eerst maaien of plaggen, gevolgd door begrazing met koeien, een goede beheersmaatregel is voor heidevelden. Op het Kootwijksche Veld zijn de resultaten in ieder geval duidelijk te zien.

Bos wordt gekapt

De populatie op locatie 2 wordt van de rest van het Kootwijksche Veld gescheiden door een strook bos. Om er voor te zorgen dat de populatie zich beter kan uitbreiden en er uitwisseling tussen beide populaties kan plaatsvinden, heb ik aan de heer W.H. Huijsman, boswachter van Staatsbosbeheer, voorgesteld om een gedeelte van dit bos te kappen. Hij stemde hier gelijk mee in. In de winter van 1996/1997 zijn er alvast twee doorgangen gemaakt. Het is de bedoeling dat dit jaar de gehele strook bos wordt verwijderd. Op deze manier kan de situatie voor de Heideblauwtjes nog beter worden.

Andere interessante vlindersoorten

Op het Kootwijksche Veld komen naast het Heideblauwtje nog een aantal andere dagvlindersoorten voor, zoals de Heivlinder (*Hipparchia semele*), het Groentje (*Callophrys rubi*) en het Hooibeestje (*Coenonympha pamphilus*). Ook vliegt er een aantal soorten nachtvinders. Op drie plaatsen vliegt het Strohoedje (*Spiris striata*). Verder komen de Stippelbeer (*Coscinia*

Toekomstplannen

Staatsbosbeheer wil in de toekomst de begrazing van heidevelden in de Boswachterij Kootwijk/Loobos voortzetten en eventueel uitbreiden. Er is in het gebied ook een aantal maïsakkers uit productie genomen. Deze akkers hebben zich binnen enkele jaren ontwikkeld tot gevarieerde graslanden, waar ik tot nu toe 22 soorten dagvlinders heb waargenomen. De aantallen vlinders

nemen ieder jaar toe. Er wordt dit jaar opnieuw een maïsakker teruggegeven aan de natuur. Ik heb sinds 1993 in het gehele gebied dertig soorten dagvlinders waargenomen, waarvan 8 Rode-lijstsoorten. In een volgend artikel hoop ik nog eens een overzicht te geven van al deze soorten. Het ziet er voor de vlinders goed uit in de Boswachterij Kootwijk/Loobos. Het beheer van Staatsbosbeheer is er in ieder geval op gericht om de vlinderstand te bevorderen.

Eén van de twee doorgangen in de strook bos.

FOTO: ANKO DE GRAAFF